

F e l j e g y z é s

Antall Józsefnek, néhány fontos közjogi kérdés lehetséges megoldásáról

I.

1. A Szabad Demokraták Szövetsége egyetért azzal, hogy az Országgyűlés elnökének, következésképpen a jelenlegi helyzetben a Köztársaság ideiglenes elnökének Göncz Árpád a Szabad Demokraták Szövetsége Tanácsának tagja javasoltassék. Hasonlóképpen messzemenően egyetértünk azzal, hogy az Országgyűlés megbízott házelnöki feladatkört betöltő alelnökének személyére szóló javaslat Szabad Györgyöt a Magyar Demokrata Fórum elnökségének tagját indítványozza.

2. Egyetértünk azzal, hogy a szükséges alkotmánymódosítások után a Magyar Köztársaság elnöke Göncz Árpád legyen., Szabad György pedig nyerje el az Országgyűlés házelnöki tisztét. A Köztársasági elnökválasztás után a szabaddemokraták az /első/ alelnöki posztra Dornbach Alajost javasolják.

II.

A szabaddemokraták javasolják, hogy a magyar országgyűlésben hat nagyobb állandó bizottság, szükségszerinti számú albizottság és néhány különbizottság működjék. Egy parlamenti képviselő csak egyetlen állandóbizottság tagja lehessen. Minden bizottságnak legyen egy elnöke, két alelnöke és egy titkára. A bizottsági tagok és tisztségviselők személyéről évente új szavazás döntsön. A képviselőknek hozzávetőleg 60 százaléka legyen bizottsági tag. A bizottsági posztok általában a parlamenti pártok mandátumainak arányában kerüljenek betöltésre. Néhány kivételesen indokolt esetben valamennyi parlamenti párt jusson egyenlő pozícióhoz.

A szabaddemokraták a koncentrált bizottsági munka érdekében javasolják a nagy integrált bizottságok megalakítását, ugyanakkor készek más szempontok ésszerű megfontolására is. / A javaslat részleteit a I. melléklet tartalmazza/

III.

A szabaddemokraták javasolják, hogy pártjaink készítsenek elő egy olyan részletesen kimunkált országgyűlési ügyrendet, amely lehetővé teszi a zökkenőmentes, olajozott parlamenti működést, amely egyszerre biztosítja az ország kormányozhatóságát és az ellenzék jogait.

IV.

A szabaddemokraták javasolják, hogy az alakuló ülést követő legrövidebb időn belül az új országgyűlés fogadjon el egy átfogó alkotmánymódosítást. Az alkotmánymódosítás helyezze hatályon kívül alkotmányunk néhány felemás rendelkezését, következetesen intézményesítse a parlamenti rendszerek megoldásait, egyben biztosítsa az ország kormányozhatóságát. /Az alkotmánymódosításra vonatkozó javaslataink leírását a II. melléklet tartalmazza.

1. Az ellenzéki kerekasztal szervezetei a múlt nyáron számos rendelkezést csupán kényszerkompromisszumként fogadtak el, igen sok esetben pedig az országgyűlés jelentősen eltért a megállapodástól. Indokolt tehát most már végre valóban jogállami megoldások alkotmányba iktatása.

2. Az 1946 évi I. tv-nek megfelelően helyreállítandó a köztársasági elnök eredeti státusa.

3. Módosítandó a Kormány hivatalbakerülésének eljárása oly módon, hogy a választás egyedül a Miniszterelnök személyére vonatkozzék, a minisztereket pedig a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezze ki.

4. Indokolt a rendelkezés a költségvetés rendjéről, illetőleg a Magyar Nemzeti Bank státusának alapjairól.

5. Az Országgyűlés szerencsétlenül eltért a kerekasztal megállapodástól, így némi túlzással állítható, hogy ma Magyarországon a törvények elfogadásához főszabályként kétharmados többség kell, s csak kivételesek az egyszerű szótöbbséggel megalkotható törvények. * A kormányozhatóság érdekében ezért helyeselhető, hogy a minősített többség előírása lényegesen szűkebb körben érvényesüljön, s ne terjedjen túl a valóban alapvető jogok illetőleg a valóban alkotmányos alapintézmények szféráján. Javasoljuk ezért, hogy a módosított alkotmány tételesen rögzítse ezek területét. /Részletes indítványunkat a III.sz. melléklet tartalmazza./

V.

Már az alkotmány módosítást is érinti, de jelentősége folytán kiemelendő a nemzetiségi képviselők ügye. A hatályos előírások szerint a modern államokban szokatlan módon e "képviselőket" nem az érintettek, hanem a Parlament választaná meg.

1. E rendszer elvetésével ezért javasoljuk, hogy a Parlament a nemzetiségi és kisebbségi jogok védelmére néhány héten belül válasszon parlamenti biztosokat. Akik bár nem szavaznak, de felszólalhatnak az Országgyűlés ülésein. Mitöbb kisebbségvédő jogszabályaink lényegesen kiterjedtebbek és főleg hatékonyabbak az országgyűlési képviselőénél. Az általános emberi jogok biztosa mellett így megválasztandó német, szlovák, román, délszláv és cigány nemzetiségi biztosok státusát rendezze külön törvény.

2. A Parlamentben alakuljon a nemzetiségi és kisebbségi ügyekben külön országgyűlési bizottság.

3. Fontoljuk meg, hogy a választójogi törvény módosításával a következő országgyűlési választásokon a magukat nemzetiséginek vallók, a pártok területi listái helyett szavazzanak a nemzetiségek egymással versenyző országos listáira, oly módon, hogy a fontosabb nemzetiségek legalább egy mandátumhoz mindenképpen jussanak, de ha a szavazatszám ezt indokolja, listáik között több mandátum is kiosztható legyen.

VI.

Javasoljuk, hogy a betöltendő öt, alkotmánybírói helyre ne pártpolitikusok, hanem a pártoktól távolabb álló nagytudású, tekintélyes jogászok nyerjenek megbízatást. A jelölést előzze meg konszenzust kereső egyeztetés. Hasonlóképpen megállapodás előzze meg a Legfelsőbb Biróság elnökének, illetőleg a Legfőbb Ügyésznek megválasztását is.

VII.

A nemzeti televízió és rádió, illetőleg az MTI nem lehet pártpolitikai csatározások martaléka. Javasoljuk ezért, hogy a televízió és rádió közös elnökét és két alelnökét, valamint az MTI vezetőjét az Országgyűlés kétharmados többséggel válassza meg. A jelölést előzze meg pártközi megállapodás. A megbízatás először csupán egy évre szóljon, de legyen meghosszabbítható a parlamenti ciklus négy évére.

A nemzeti médium vezetője félévenként számoljon be az általa vezetett intézmény tevékenységéről az Országgyűlés Oktatási, Kulturális és Tudományos Bizottságának. A televízió és rádió tevékenységét felügyelő bizottság működése legyen nyilvános és utólagos. A felügyelő bizottság ne avatkozhatson be operatívan az illető tájékoztatási eszköz munkájába. A felügyelő bizottság tagjainak egyharmadát delegálják a területen működő szakmai szervezetek /televíziós és rádiós kamara, újságíró szövetség, Nyilvánosság Klub stb./, egyharmadát delegálják kívülálló kulturális szervezetek / művészeti szövetségek, akadémia, egyetem/, harmadát pedig az illető intézmény érdemi munkatársai válasszák meg titkos szavazással.

A nyilvánosság ügyeit mielőbb egy tájékoztatási törvény rendezze. Ennek elfogadásáig azonban maradjon hatályban a frekvencia moratorium.

VIII.

Az egyetlen csomagként kezelt pártközi megállapodás végrehajtása május 2-án a Parlament alakuló ülésén kezdődik. A Kormányalakítást követően a részletesen kimunkált, jogszabály és határozattervezetekben rögzített illetőleg személyi javaslatokba konkretizált megállapodást nyilvánosságra kell hozni. Majd egy átfogó alkotmánymódosítással törvénybe kell iktatni. S ezt követően azonnal be kell tölteni a megállapodásban érintett közjogi tisztségeket.

Budapest, 1990.04.23.

Tölgyessy Péter